

О книге «Очерки о метаноугольной отрасли»*

По своему замыслу, содержанию и изложению книга «Очерки о метаноугольной отрасли» весьма актуальна, своевременна и ценна. Авторам удалось в доступной, но не упрощенной форме изложить проблемы метаноугольной отрасли и пути их решения.

В хронологической последовательности излагаются сведения о физических и производственно-технологических процессах образования метана, его накопления в горных породах и угольных пластах, о разведке и добыче в промышленных объемах. Представлены современные средства и оборудование для передовых технологий сооружения вертикальных и вертикально-горизонтальных скважин длиной 2000 – 3000 м и более. Описано устройство таких скважин и освоение технологий интенсификации газопритоков метана гидроразрывом с комбинированной обработкой пласта электрогидравлическим, физико-химическим и термомокислотным методами.

Авторы интересно представили научные результаты поэтапного взаимодействия проппанта (раскливающего агента) и угля в скважине для повышения эф-

фективности отдачи газа на уровне наноструктур ископаемых.

Особый интерес вызывает глава, посвященная описанию конъюнктурных особенностей поиска и технических проблем добычи сланцевого газа в мире и в Украине. Проблемы добычи сланцевого газа с точки зрения геологического обоснования, прогнозирования и поиска технического и технологического обеспечения во многом схожи с добычей метана из угольных пластов. В то же время имеющиеся научно-технические отличия и экономико-политические аспекты месторождений сланцевого газа убеждают читателя в особом и осторожном подходе

к данному вопросу. Известные технологии разработки сланцевого газа нельзя автоматически применять при добыче украинских сланцев, в которых другая структура и текстура пород. И главная причина, из-за которой сдерживается разработка, – недоразведанность месторождений сланцевого газа. На это, по мнению экспертов, потребуется 8 – 10 лет.

В книге отражена экономика и менеджмент дегазации как инновационной технологии для социально направленного бизнеса.

Компания «Донецксталь» разработала и приступила к практической реализации программы комплексного освоения запасов метаноугольных месторождений. Такой подход уже на этапе реализации пилотных проектов свидетельствует о повышении энергетической безопасности страны и развитии технологий энергогенерации.

Авторам книги, известным специалистам в области геомеханики, геоэкологии, физических процессов в горном производстве, в разработке и внедрении антикризисных инновационных программ на предприятиях топливно-энергетического и горно-металлургического комплексов, удалось развеять предубеждение о метаноугольной отрасли как нерентабельной. То что газ метан будут

* Ильяшов М. А., Левит В. В., Филатов Ю. В. Очерки о метаноугольной отрасли. – К.: Наук. думка, 2011. – 280 с.

непрерывно добывать и это изменит к лучшему энергетический баланс Украины, не подлежит сомнению.

Книга написана высокопрофессионально, интересно и оригинально. Она станет неопределимым научно-техническим материалом для инженеров, ученых, проектировщиков и студентов, а также бизнесменов.

Г. Г. ПИВНЯК, ректор Национального горного университета, доктор техн. наук, профессор, академик НАН Украины, заслуженный деятель науки и техники Украины, дважды лауреат Государственной премии Украины в области науки и техники.

В. И. БОНДАРЕНКО, заведующий кафедрой подземной разработки месторождений, доктор техн. наук, профессор, заслуженный деятель науки и техники Украины, лауреат Государственной премии Украины в области науки и техники.

* * *

Авторы порушили актуальні масштабні питання про створення метановугільного виробництва, що мають стратегічне значення для економіки України, оскільки обсяги вугільного газу родовищ Донбасу цілком можуть конкурувати з підтвердженими обсягами запасів природного газу в державі. Характерною особливістю книги є комплексний підхід до проблеми видобування метану з вугільних пластів. Досі в українській технічній літературі не було окремого видання, яке б не вибірково і принагідно, а передовсім системно розкривало ці питання.

М. О. Ільяшов, В. В. Левіт і Ю. В. Філатов – відомі в Україні фахівці з розробки корисних копалин та впровадження інноваційно-інвестиційних програм з підвищення ефективності та конкурентоздатності виробництва. За їх участю розроблено і впроваджується проект вилучення метану з вугільних товщ. Зокрема, компанія «Донецьксталь» придбала буровий комплекс Ultra Single 150 канадської фірми «TTS SENSE» і за другу половину 2011 р. пробурила 22 дегазаційні свердловини загальною довжиною 16,5 тис. м.

Тому автори кваліфіковано, поступово та послідовно ведуть читача непростими шляхами пошуків науковців і виробників. У перших розділах книги йдеться про ресурси і місця залягання родовищ вугільного газу за кордоном і в Україні, сучасні моделі формування метановугільних товщ,

Очерки можно успешно использовать как учебное пособие в процессе подготовки горных инженеров.

Авторам от всей души выражаем большую благодарность за хорошую книгу и желаем дальнейших творческих успехов в этом направлении.

аналіз технологій буріння і геофізичних досліджень, етапи оцінки запасів газу. В наступних розділах подано інформацію про технічні засоби і прогресивні методи спорудження свердловин, стимуляцію газовилучення, а в заключних – про способи утилізації вугільного газу, економіку і менеджмент завчасної дегазації вугільних пластів.

Завершує працю перелік основних документів для одержання спеціальних дозволів на користування надрами, основні положення з узгодження клопотань у місцевих радах щодо надання надр у користування та порядок проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами.

Книгу написано цікаво, доступно. Вона відзначається не тільки найвищим фаховим рівнем, а й хорошим художнім оформленням. Численні світлинні і рисунки дають змогу глибше зрозуміти запропоновані гіпотези і технології, наочно побачити бурові установки, насоси, сепаратори та інше технічне обладнання.

Видання стане цінною джерельною базою для науковців, економістів, господарників.

Крім цього, Нариси будуть цікавими не тільки фахівцям з розробки корисних копалин, а й бізнесменам, що проявляють інтерес до нетрадиційних джерел енергії, інженерам, студентам вищої школи, широкому загалу допитливих читачів.

Є. І. КРИЖАНІВСЬКИЙ, ректор Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, член-кор. НАН України, доктор техн. наук, професор